

کوله‌گردی و تاثیرات آن بر جامعه میزبان

طی بیش از یک دهه گذشته، کوله‌گردی یکی از انواع روبه‌رشد گردشگری در جهان بوده است. این نوع از گردشگری معمولاً در میان جوانان کشورهای غربی بسیار پرطرفدار بوده و به‌همین علت است که در نظام تنظیم گونه‌های گردشگری، آن را به‌عنوان زیرمجموعه‌ای از گردشگری جوانان طبقه‌بندی می‌کنند. از جمله عوامل رشد کوله‌گردی می‌توان به سهولت برنامه‌ریزی سفرهای انفرادی، کم‌هزینه بودن آن و تسهیل فرآیند دریافت ویزا برای شهروندان بسیاری از کشورها اشاره کرد. کوله‌گردی از جنبه میزان برقراری ارتباط با جامعه میزبان و مدت زمان اقامت در مقصد دارای تفاوت‌های عمده‌ای با سایر انواع معمول گردشگری، همچون گردشگری تفریحی است.

کوله‌گردها اغلب مدت زمان بسیار بیشتری نسبت به دیگر انواع گردشگران در یک مقصد اقامت دارند؛ مثلاً در کشوری مانند استرالیا میانگین اقامت کوله‌گردها ۷۶ روز است. طولانی‌بودن مدت زمان اقامت از سویی می‌تواند موجب افزایش میزان مخارج آنها در مقصد شود و از سویی نیز میزان ارتباط آنها با فرهنگ و جامعه میزبان را افزایش می‌دهد. البته از آنجا که این طیف از گردشگران، تمایل چندانی به استفاده از خدمات گران‌قیمت و لوکس ندارند؛ بنابراین از جنبه اقتصادی برای بسیاری از کشورها سودآور نیستند. با این وجود، این مساله یک عامل بازدارنده در توسعه این‌گونه از گردشگری محسوب نمی‌شود؛ چراکه امروزه باور سیاست‌گذاران و تصمیم‌گیرندگان گردشگری در جهان براین است که گردشگری، صرفاً یک فعالیت اقتصادی و ابزاری برای تولید درآمد نیست، بلکه گردشگری به‌عنوان یک پدیده بشری، دارای کارکردهای اجتماعی فراوانی است که می‌توان از آن برای پیشبرد اهداف توسعه فرهنگی-اجتماعی بهره برد. علاوه بر این، امروزه بسیاری از کشورها با میزبانی و استقبال از کوله‌گردها و فراهم آوردن امکانات لازم، از آنان به‌عنوان مبلغ گردشگری و یک نیروی کار بالقوه استفاده می‌کنند.

بسیاری از جوانان کوله‌گرد فعالیت وسیعی در سطح شبکه‌های مجازی دارند و در نوع خود منبع قابل‌اعتمادی برای مخاطبان خود محسوب می‌شوند. در نتیجه چنانچه تجربه خوشایندی از سفر به یک کشور داشته باشند، با به اشتراک گذاردن لحظات خود می‌توانند تبلیغ بسیار مثبتی در راستای توسعه گردشگری آن منطقه داشته باشند. همچنین در مقایسه با سایر گردشگران، احتمال بیشتری وجود دارد که کوله‌گردها در فاصله زمانی پنج‌ساله مجدداً به آن کشور بازگردند؛ باید توجه داشت که تکرار بازدید، یکی از شاخص‌های موفقیت توسعه و ترویج گردشگری در یک کشور محسوب می‌شود. از سویی دیگر، از آنجا که بسیاری از کوله‌گردها برای تامین مخارج سفرهای بعدی خود تمایل دارند تا شغلی اختیار کنند برخی کشورها از جمله استرالیا، کانادا، چین و آفریقای جنوبی، از این نوع گردشگران برای پیشبرد سایر اهداف توسعه و صنعتی خود در بخش‌هایی مانند کشاورزی، آموزش و پروژه‌های زیست‌محیطی استفاده می‌کنند. اهمیت کوله‌گردی تا جایی پیش رفته است که در بسیاری از کشورها، اداره‌ها و نهادهای دولتی و غیردولتی به‌صورت متمرکز روی جذب و سازماندهی کوله‌گردها و ارزیابی اثرات این نوع گردشگری فعالیت می‌کنند.

کوله‌گردی در ایران

در سال‌های اخیر، کشور ما نیز میزبان شمار زیادی از کوله‌گردها بوده است؛ کوله‌گردهایی که اغلب ایران را نه به عنوان یک مقصد اصلی بلکه به‌عنوان یک نقطه گذرگاهی انتخاب کرده‌اند. صرف‌نظر از تبلیغات منفی موجود علیه کشورمان، نبود برنامه‌ریزی روشن و فراهم آوردن امکانات لازم برای این نوع از گردشگران، سبب شده است تا آن‌گونه که باید از ظرفیت جذب این نوع از گردشگران بهره نبریم. بنابر پژوهش‌های بین‌المللی، برقراری ارتباط با مردمان جامعه میزبان، کسب تجربه‌های جدید و ماجراجویی از جمله

مهم‌ترین انگیزه‌های کوله‌گردها شمرده شده است. ناشناخته بودن ایران برای بسیاری از گردشگران بین‌المللی می‌تواند عامل مؤثری برای ترغیب کوله‌گردها باشد.

در همین راستا نیاز است تا به تبلیغات گردشگری و فراهم آوردن زیرساخت‌های لازم توجه شود. سازماندهی خوابگاه‌ها و اقامتگاه‌های مناسب برای این نوع از کوله‌گردها، به‌راه‌انداختن کمپین‌های تبلیغاتی در بازارها و کشورهای هدف، ارائه خدمات بیمه‌ای به گردشگران خارجی، تسهیل صدور ویزا، رایگان یا ارزان کردن تعرفه صدور ویزا درمقایسه با کشورهای رقیب در منطقه، همگی از جمله اقداماتی است که می‌تواند به توسعه کوله‌گردی در ایران کمک کند. با این وجود، همچون سایر انواع گردشگری، کوله‌گردی نیز می‌تواند اثرات مثبت یا منفی به‌همراه داشته باشد که به‌شرط مدیریت و نظارت صحیح می‌توان میزان اثرات منفی را به حداقل رساند. از جمله اثرات مثبت کوله‌گردی می‌توان به نمونه‌های زیر اشاره کرد:

-توزیع فعالیت‌های گردشگری به نقاط کمتر دیده‌شده در مقصد

-توسعه اقتصاد محلی

-توسعه شرکت‌های خصوصی گردشگری به‌واسطه نیاز به عرضه خدمات موردنیاز کوله‌گردها

-ارتقای مسوولیت‌پذیری و مشارکت اجتماعی شهروندان به‌دلیل مواجهه آنان با مردمانی از فرهنگ‌های متفاوت

همچنین از جمله اثرات منفی بالقوه این نوع گردشگری می‌توان موارد زیر را مورد توجه قرار داد:

-احتمال بروز رفتارهای ضداجتماعی از سوی کوله‌گردها به‌دلیل تفاوت فرهنگی یا ناآشنا بودن به قوانین جامعه میزبان و در نتیجه

بروز تنش میان گردشگران و شهروندان

-مورد سوءاستفاده قرارگرفتن گردشگران یا گران‌فروشی به آنان

-بروز آسیب‌های زیست‌محیطی به‌سبب کنترل دشوار بر جابه‌جایی کوله‌گردها و نظارت بر استفاده آنها از منابع طبیعی

باید به این نکته نیز اشاره کرد که یکی از عوامل موثر در توسعه کوله‌گردی، آموزش و فرهنگ‌سازی در جامعه میزبان است؛ چراکه احترام به تفاوت‌ها و نیازهای گردشگران و درک اولویت‌های آنان می‌تواند از بروز تنش‌های احتمالی بکاهد، موجب افزایش احترام متقابل شود و حس اعتماد گردشگران را به‌عنوان یک امر کاملاً ضروری تقویت کند.

منبع: محمدرضا گوهری- کارشناس ارشد اکوتوریسم از دانشگاه ایالتی وسترن استرالیا